

Askerî muhakeme usulü kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun lâiyhası ve Millî müdafaa ve Adliye encümenleri mazbataları (1/430)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı : 6/2569

11 - VI - 1940

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

1631 sayılı askerî muhakeme usulü kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Millî Müdafaa vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 3 - VI - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Dr. R. Saydam

Mucib sebebler

1 — Millî Müdafaa emniyetine karşı işlenecek suçları önlemek ve faillerini memlekete zarar vermeyecek hale getirmek maksadile askerî ceza kanununun 55, 56, 57, 58, 59 neü maddelerinde yapılan değişiklikler sebebile bu maddelerde bahis mevzuu olan suçların mahiyetleri doğuracağı neticeleri işleme maksadları itibarile askerî müdafaa ve emniyete karşı işlenmiş suçlardan oldukları gözönünde tutularak bu günkü büyük Devlet kanunlarında da olduğu gibi mahkeme mercilerinin askerî mahkeme olması zarurî ve o nisbette de faydalı görülmüş ve askerî muhakeme usulü kanununun 3 neü maddesinin A fıkrasına o yolda ilâveler yapılmıştır.

Yine bu maddenin D fıkrasına ilâve edilen 54 neü maddeye gelince :

Tadilden evvel askerî ceza kanununun 55 neü maddesinde mevcut hükümlere göre Türk ceza kanununun 2 neü kitabının 1 neü babının 1 neü fıkrasında yazılı suçları seferberlikte işleyenlerin her kim olursa olsun askerî mahkemelere verilmekte olmasından tadil sırasında hükmü değişen 55 neü maddenin hükümlerinin kanuna konmasını teğmin maksadile ve yine seferberliğe münhasır kalmak üzere her fıkrasına bu ekleme yapılmıştır.

2 — Vatan ve rejim aleyhine işlenen suçların hususiyeti göz önünde tutularak 148 neü maddede yazılı suçlara imtisalen bunların mahkemelerinin de Genel kurmay başkanlığının tensib edeceği Kor ve ya müstakil Tümen askerî mahkemelerinde görülmesini teğmin maksadile 30 neü maddeye bu yolda bir ilâve yapılmıştır.

3 — Askerî mahkemelerden ve bilhassa alay askerî mahkemelerinden verilip üst adli âmirlerin temyiz etmek salâhiyetleri bulunmaması sebebile usul ve kanuna aykırı olarak katgileşen hükümlerin yazılı emir yolu ile islâhı maksadı teğmine kâfi gelemeyeceğinden üst adli âmirlere muayyen bir müddet zarfında temyiz etmek hakkı tanınmak zarureti duyulmuş ve askerî muhakeme usulü kanununun 219 ve 230 neü maddelerine o yolda fıkralar eklenmiştir.

Millî Müdafaa encümeni mazbatası

T. B. M. M.
M. M. Encümeni
Esas No. 1/430
Karar No. 31

3 - VII - 1940

Yüksek Başkanlığa

1631 sayılı askerî muhakeme usulü kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Millî Müdafaa vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulduğuna dair olup Encümenimize havale edilen Başvekâletin 11 - VI - 1940 tarihli ve 6/2559 sayılı tezkeresi Millî Müdafaa vekilliginden gönderilen memurları huzurunda okundu ve görüşüldü.

Millî Müdafaa emniyetine karşı işlenecek suç faillerinin askerî ceza kanunundaki 55 : 59 neu maddelerinde yapılan tadilât dolayısıyla askerî mahkemelerde muhakemelerinin icrası zarurî ve o nisbette faydeli olacağı cihetile buna müteallik muhakeme usulü kanununun bazı maddelerinde yapılan tadilât ile ve askerî şahıslar hakkında tatbik olunan 54 neu maddenin lâyihadan çıkarılmasile ve değişen üçüncü maddenin (D) fıkrasında yapılan değişikliklerle ve 230 neu

maddenin 1 numaralı fıkrasında âmiri adliye verilmesi teklif olunan temyiz müddetinin suçluya verilen müddet kadar bir hafta olması muvafık görülmüş ve kanun lâyihası Encümenimizce kabul ve havalesi mucibince Adliye encümenine verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmuştur.

M. M. E. Reisi	M. M.	Kâtib
Diyarbakır	Erzurum	Konya
K. Sevüktekin	Ş. Koçak	
Çankırı	Çorum	Erzurum
Dr. A. Arkan	E. Sabri Akgöl	A. Akyürek
Gümüşane	İçel	İstanbul
Ziya Zarbun	M. Cemal Mersinli	Dr. H. Ş. Erel
Kayseri	Malatya	Manisa
N. Toker	O. Koptagel	K. N. Duru
Samsun	Samsun	Seyhan
R. Barkın	Amiral F. Engin	Sinan Tekelioğlu
Tekirdağ	Urfa	Yozgad
R. Apak	Ahmed Yazgan	C. Arat

Adliye encümeni mazbatası 1

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Esas No. 1/430
Karar No. 56

16 - VIII - 1940

Yüksek Reisliğe

1631 sayılı askerî muhakeme usulü kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Millî müdafaa vekilligince hazırlanıp İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası ve esbabı mucibesi Millî Müdafaa encümeninin 3 - VII - 1940 tarih ve 1/430 esas ve 31 karar numaralı mazbatasile birlikte encümenimize havale buyurulmakla M. M. Vekilliginden gönderilen D. Temyizi askerî Müddeiumumisi Rifat Taşkın huzur ile okunarak müzakere ve tedkik olundu.

1632 sayılı Askerî ceza kanununda Devletin askerî ve siyasî emniyeti aleyhine irtikâb edilen

cürümlerin, memleketin huzur ve emniyetini temin edecek bir şekilde, şiddetli ceza tehditleri altına alınması hakkında Hükümetçe teklif edilen lâyiha encümenimizce daha evvel kabul edilmiş idi.

İçinde bulunduğumuz dünya buhranının tesirlerinden memleketi masun buldurmak için ekseriyeti azimesi itibarile askerî mahiyeti haiz olan bu gibi cürümleri irtikâb edenlerin ihtisası haiz askerî mahkemelerce süratle muhakemelerinin icrasını istihdaf eden işbu lâyiha dahi aynı sebeblere binaen encümenimizce şayani kabul görülmüştür. Encümen, maznunlar için teminatı

haiz bazı hükümler ilâvesi ve muhakemede sürati temin edecek bazı tadilat icrasile lâyihayı Umumi Heyetin yüksek tasvibine arz etmeği kararlaştırmıştır.

Yüksek Reisliğe arz olunur.

Ad. En. Reisi	Bu M. M.	Kâtib
Çorum	Mardin	Konya
Münir Çağır	H. Menemencioğlu	G. Gültekin

Antalya	Bingöl	Bursa
Numan Aksoy	Feridun Fikri	Atıf Akgüç
Erzincan	Hatay	Hatay
Abdülhak Fırat	Hamdi Selçuk	M. Tecirli
Rize	Rize	Tokad
Dr. S. Ali Dilemre	Fuad Sirmen	Sıtkı Atanç
Zonguldak		
Şinasi Devrin		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

1631 sayılı Askerî muhakeme usulü kanununun bazı maddelerini değiştiren kanun lâyihası

MADDE 1 — Askerî muhakeme usulü kanununun üçüncü, otuzuncu, iki yüz on dokuzuncu, iki yüz otuzuncu maddeleri aşağıda gösterildiği şekilde değiştirilmiştir:

Madde 3 — Aşağıda yazılı suçları işleyenler askerî şahıslardan olmasalar bile Askerî mahkemelere verilir:

A) Askerî ceza kanununun 55, 56, 57, 58, 59, 63, 64, 81, 93, 94, 95, 100, 101, 102, 124, 125 ve 127 nci maddelerile 148 nci maddesinin (B) fıkrasında yazılı suçlar,

B) Umumî mahkemeler bulunmayan harb mmtakalarında işlenen bütün suçlar,

C) Askerî ceza kanununun 155, 157, 158, 159, 160 ve 161 nci maddelerinde yazılı suçlar (Askerî ceza kanununa tâbi oldukları müddetçe),

D) Seferberlikte veya Türkiye Cümhuriyetini tehdid eden harb tehlikesi zamanlarında Askerî ceza kanununun 54, 75, 78 ve 80 nci maddelerinde yazılı suçlar.

Madde 30 — A) Her tümende ve muadili makamlarda, erden binbaşıya (binbaşı dahil) kadar olan ve muadili bulunan şahısları muhakemeye mezun lüzumu kadar askerî mahkeme teşekkül eder,

B) Her korda ve muadili makamlarda, erden albaya kadar (albay dahil) olan şahısları muhakemeye mezun lüzumu kadar askerî mahkeme teşekkül eder,

C) Genelkurmay başkanlığı emrinde ve seferberlikte ordularda ve Başkomutanlık emrinde erden maresâla kadar şahısları muhakemeye mezun lüzumu kadar askerî mahkeme teşekkül eder,

D) Askerî ceza kanununun 54, 55, 56, 57, 58 ve 59 ncu maddelerile 148 nci maddesinin (B) fıkrasında yazılı suçları işleyenlerin muhakemeleri kor veya muadili veyahud müstakil tümenlerde teşekkül edecek askerî mahkemelerde görülür.

Bu mahkemelerden birinin tayini en büyük adli âmire aiddir.

MİLLÎ MÜDAFAA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

1631 sayılı Askerî muhakeme usulü kanununun bazı maddelerini değiştiren kanun lâyihası

MADDE 1 — Hükümetin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 3 — Aşağıda yazılı suçları işleyenler askerî şahıslardan olmasalar bile askerî mahkemelere verilir :

A) Askerî ceza kanununun 55, 56, 57, 58, 59, 63, 64, 81, 93, 94, 95, 100, 101, 102, 124, 125 ve 127 nci maddelerile 148 nci maddesinin (B) fıkrasında yazılı suçlar.

B) Umumî mahkemeler bulunmayan harb mmtakalarında işlenen bütün suçlar,

C) Askerî ceza kanununun 155, 157, 158, 159, 160 ve 161 nci maddelerinde yazılı suçlar (Askerî ceza kanununa tâbi oldukları müddetçe),

D) Seferberlikte Askerî ceza kanununun 75, 78 ve 80 nci maddelerinde yazılı suçlar,

Madde 30 — Her tümende ve muadili makamlarda, erden binbaşıya (Binbaşı dahil) kadar olan ve muadili bulunan şahısları muhakemeye mezun lüzumu kadar askerî mahkeme teşekkül eder.

B) Her korda ve muadili makamlarda, erden albaya kadar (Albay dahil) olan şahısları muhakemeye mezun lüzumu kadar askerî mahkeme teşekkül eder.

C) Genel kurmay başkanlığı emrinde ve seferberlikte ordularda ve başkomutanlık emrinde erden maresâla kadar şahısları muhakemeye mezun lüzumu kadar askerî mahkeme teşekkül eder.

D) Askerî ceza kanununun 55, 56, 57, 58 ve 59 ncu maddelerile 148 nci maddesinin (B) fıkrasında yazılı suçları işleyenlerin muhakemeleri Kor veya muadili veyahud müstakil tümenlerde teşekkül edecek askerî mahkemelerde görülür.

Bu mahkemelerden birinin tayini en büyük adli âmire aiddir.

ADLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

1631 sayılı Askerî muhakeme usulü kanununun bazı maddelerini değiştiren kanun lâyihası

MADDE 1 — Hükümetin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 3 — Aşağıda yazılı suçları işleyenler askerî şahıslardan olmasalar bile askerî mahkemele verilir:

A) Askerî ceza kanununun 55, 56, 57, 58, 59, 63, 64, 81, 93, 94, 95, 100, 101, 102, 124, 125 ve 127 nci maddelerile 148 nci maddesinin (B) fıkrasında yazılı suçlar.

B) Umumî mahkemeler bulunmayan harb mıntakalarında işlenen bütün suçlar,

C) Askerî ceza kanununun 155, 157, 158, 159, 160 ve 161 nci maddelerinde yazılı suçlar (Askerî ceza kanununa tâbi oldukları müddetçe),

D) Seferberlikte Askerî ceza kanununun 75, 78 ve 80 nci maddelerinde yazılı suçlar,

Madde 30 — A) Her tümende ve muadili makamlarda, erden binbaşya (Binbaşı dahil) kadar olan ve muadili bulunan şahısları muhakemeye mezun lüzumu kadar askerî mahkeme teşekkül eder.

B) Her korda ve muadili makamlarda, erden albaya kadar (Albay dahil) olan şahısları muhakemeye mezun lüzumu kadar askerî mahkeme teşekkül eder.

C) Genel kurmay başkanlığı emrinde ve seferberlikte ordularda ve başkomutanlık emrinde erden Maraşala kadar şahısları muhakemeye mezun lüzumu kadar askerî mahkeme teşekkül eder.

D) Askerî ceza kanununun 55, 56, 57, 58 ve 59 ncu maddelerile 148 nci maddesinin (B) fıkrasında yazılı suçları işleyenlerin muhakemeleri en büyük adli amir tarafından evvelce tesbit ve tayin olunan kor veya muadili veyahud müstakil tümenlerde teşekkül edecek askerî mahkemelerde görülür.

Hü.

Kanunî yollar

Madde 219 —

1 - Kanunî yollar itiraz ve temyizden ibarettir.

2 - İtiraz yolu yalnız kararlara karşıdır.

3 - Temyiz yolu Askerî mahkemelerin hükmüne karşıdır.

4 - Temyiz yolu davayı takib eden adli âmirle hükümlerin infazı lüzumuna işaret etmek salâhiyetini haiz olan adli âmirlere ve maznun ve davacıya açıktır.

5 - Askerî temyiz mahkemesinin kararları katgîdir.

Temyiz talebinin müddeti ve şartları

Madde 230 —

1 - Davayı temyiz talebi, hükmün tefhiminden ve hüküm giyaben tefhim edilmişse tebliğinden itibaren bir hafta zarfında olur.

Temyiz etmek salâhiyetine malik olan üst adli âmirler için temyiz müddeti dava dosyasının makama geldiği tarihten itibaren on beş gündür.

2 - Temyiz lâyihasile müstenidatı, temyiz istidası için muayyen olan müddetin bitmesinden, yahud hüküm esbabı mucibesile tebliğ edilmiş ise tebliğinden bir hafta içinde maznun veya müdafii tarafından 222 nci madde veçhile verilir.

3 - Hüküm temyiz eden tarafa esbabı mucibesile tebliğ edilmemişse, temyiz olunduğuna mahkemenin ıtılardan bir hafta içinde tebliğ edilir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 3 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	Fethi Okyar	S. Arıkan
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
Fayık Öztrak	Ş. Saracoğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	A. F. Cebesoy	H. Çakır
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	R. Karadeniz	M. Erkmen
Mü. V.		Ti. V.
A. Çetinkaya		N. Topcoğlu

M. M. E.

Kanunî yollar

Madde 219 — Hükümetin 219 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Temyiz talebinin müddeti ve şartları

Madde 230 — 1 - Davayı temyiz talebi, hükmün tefhiminden ve hüküm giyaben tefhim edilmişse tebliğinden itibaren bir hafta zarfında olur.

Temyiz etmek salâhiyetine malik olan üst adli âmirler için temyiz müddeti dava dosyasının makama geldiği tarihten itibaren bir haftadır.

2 - Temyiz lâyihasile müstenidatı, temyiz istidası için muayyen olan müddetin bitmesinden, yahud hüküm esbabı mucibesile tebliğ edilmişse tebliğinden bir hafta içinde maznun veya müdafii tarafından 222 nci madde veçhile verilir.

3 - Hüküm temyiz eden tarafa esbabı mucibesile tebliğ edilmemişse temyiz olunduğuna mahkemenin ıtılardan bir hafta içinde tebliğ edilir.

MADDE 2 — Hükümetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Hükümetin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ad. E.

Kanun yolları

Madde 219 — Hükümetin 219 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Temyiz talebinin müddeti ve şartları

Madde 230 — 1 - Davayı temyiz talebi, hükümün tefhiminden ve hüküm gıyaben tefhim edilmişse tebliğinden itibaren bir hafta zarfında olur.

Temyiz etmek salâhiyetine malik olan üst adli âmirler için temyiz müddeti tefhim tarihinden itibaren bir buçuk aydır.

2 - Temyiz lâyihasile müstenidatı, temyiz istidası için muayyen olan müddetin bitmesinden, yahud hüküm eshabı mucibesile tebliğ edilmişse tebliğinden bir hafta içinde maznun veya müdafii tarafından 222 nci madde veçhile verilir.

3 - Hüküm, temyiz eden tarafa eshabı mucibesile tebliğ edilmemişse temyiz olunduğuna mahkemenin irtılâından bir hafta içinde tebliğ edilir.

MADDE 2 — Hükümetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Hükümetin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.